

Ders : Maliye Politikası

Konu 12 : Gelir dağılımı ve maliye politikaları

Prof. Dr. N. Semih ÖZ

Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi

12 Şubat 2020; Ankara

Gelir dağılımı

Gelir dağılımı, belirli bir dönemde bir ülkede üretilen mal ve hizmetlerin toplumun değişik kesimleri tarafından nasıl bölüşüldüğünü ifade eden bir kavramdır.

Bir ekonomide belirli bir dönemde yaratılan gelirin kişiler, toplumsal gruplar ve üretim faktörleri arasında nasıl dağıldığını gösterir.

Gelir dağılımının belirlenmesinde üretim araçlarının mülkiyeti, kamu hizmetlerinin sunumu, toplumsal/geleneksel ilişkiler, üretim faktörlerinin örgütlenme düzeyi, siyasal katılma biçimleri gibi unsurlar belirleyicidir.

Gelir dağılımı

Bireysel	
Faktörel (üretim faktörleri)	(emek/ sermaye/toprak/ girişim)
Bölgesel	
Sektörel	Ulaşım, tarım, gemicilik, sigorta, bankacılık

Gelir dağılımı

Gelir dağılımına devletin müdahalesi konusunda farklı görüşler bulunmaktadır.

Örneğin, Pareto, insanların yetenekleri açısından eşitsiz olduğunu, bu nedenle gelir dağılımını, dengeli hale getirmenin başarısızlık olacağını savunmaktadır.

Buna karşılık Pigou yaklaşımı daha eşitlikçi bir gelir dağılımını amaçlamaktadır.

Vergilendirmede «ödeme gücü ilkesi», gelirin yeniden dağılımı düşüncesine dayanmaktadır.

Gelir dağılımını belirlemede kullanılan yöntemler

- Lorenz eğrisi
- Dalton Atkinson ölçütü

Lorenz Eğrisi

Lorenz eğrisi, bir ülkede elde edilen milli gelirin, toplumun değişik katmanları tarafından elde edilen paylarını birikimli olarak göstermektedir.

Mutlak eşitlik durumunda örneğin nüfusun % 5'i, gelirin % 5'ini elde eder.

Gini katsayısı gelir eşitsizliğini, Lorenz eğrisinden hareketle hesaplanan ve tek bir değerde özetleyen, kişisel gelir dağılımını ölçmede en çok kullanılan ölçüdür.

Türkiye'de Gelir dağılımı

Gini katsayısı 0,408 olarak tahmin edildi

Gelir dağılımı eşitsizliği ölçütlerinden olan Gini katsayısı, sıfıra yaklaştıkça gelir dağılımında eşitliği, 1'e yaklaştıkça gelir dağılımında bozulmayı ifade etmektedir. Gini katsayısı bir önceki yıla göre 0,003 puan artış ile 0,408 olarak tahmin edildi.

KAYNAK : TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2018.

TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2018

Eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine göre sıralı yüzde 20'lik gruplar, 2017, 2018

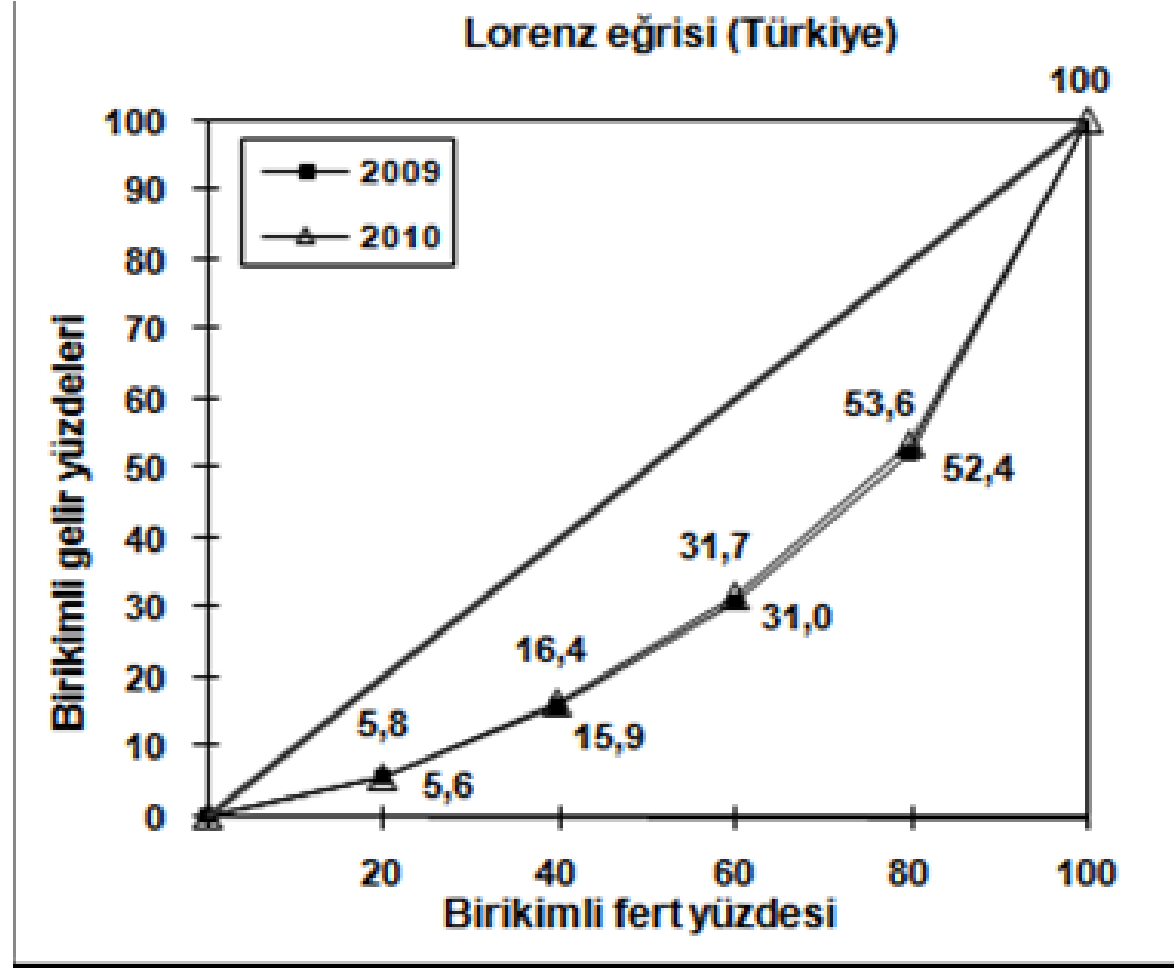
Yüzde 20'lik fert grupları	2017	2018
Toplam	100,0	100,0
İlk yüzde 20 (En düşük)	6,3	6,1
İkinci yüzde 20	10,7	10,6
Üçüncü yüzde 20	14,8	14,8
Dördüncü yüzde 20	20,9	20,9
Son yüzde 20 (En yüksek)	47,4	47,6
P80/P20 oranı	7,5	7,8
Gini Katsayısı	0,405	0,408

Gelir referans dönemi bir önceki takvim yılıdır.

Tablolardaki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Lorenz Eğrisi (TÜİK)

Gelir dağılımı

Gelir dağılımını düzeltmek için kullanılan maliye politikası araçları

- Vergiler
- Harcamalar
- Borçlanma

Gelir dağılımı

Mali yansıma analizleri, gelir dağılımının vergi ve kamu harcamaları öncesi ve sonrası yapısının karşılaştırılmasına dayanır.

Bu kavram aynı zamanda, birincil gelir dağılımı ve ikincil gelir dağılımı kavramları ile ilgilidir.

Piyasada kendiliğinden gerçekleşen gelir dağılımından maliye politikası araçları ile ikincil gelir dağılımına geçilmektedir.

Gelir dağılımı

Artan oranlı gelir vergisi, sosyal amaçlı vergi harcamaları ve servet vergileri gelir dağılımını düzeltici etki gösterir.

Dolaylı vergiler ilke olarak gelir dağılımını dikkate almaz bu nedenle oran farklılaştırması yoluna gidilir.

Vergilerin yansıtılabilme özellikleri, gelir dağılımına etki eder. Mutlak yansıma ve diferansiyel yansıma da önemlidir.

Transfer harcamaları, gelir dağılımını eşitleme veya eşitsizlikleri artırma yönünde değişebilirler.

